

16. DECEMBER 2014

Et opgør med videnskabens køn

AF BOLETTE FRYDENDAHL LARSEN

I 1885 blev Nielsine Nielsen den første universitetsuddannede kvinde i Danmark. Hun blev læge til trods for, at hendes kvindelighed var en barriere. Også i dag bliver kvindelighed opfattet som en modsætning til videnskab. Det viser Bente Rosenbecks nyeste udgivelse *Har videnskaben køn?* Kvinder i Forskning.

Har videnskaben køn? Kvinder i Forskninger er en ambitiøs bog. Her dokumenterer Bente Rosenbeck på baggrund af mange års undervisning, hvordan de videnskabelige fagfelters grænser har gjort kvindelighed til en naturlig kategori, hvor kvinder er blevet ekskluderet, og dermed hvordan kønsforskningen har rystet ideen om den objektive videnskab.

KØNNET FRA BIOLOGIEN TILBAGE TIL HISTORIEN

Den moderne videnskabs udvikling kan ifølge Rosenbeck forklare, hvordan kønnet er blevet overladt til biologistiske og medicinske forklaringer, når det ikke er gjort til del af historie og humaniora.

I bogen påviser Rosenbeck, at kønnet i slutningen af 1800-tallet blev udgrænset fra historiefaget, mens lægevidenskaben undersøgte kvindeligheden og kvindeskroppen og gjorde kønnet til sit felt.

Det er således i det moderne sekulære videnskabsprojekt, at vi kan finde rødderne til, at

medicinen overtog kønnet fra religionen samtidig med, at historiefaget rettede sit fokus mod nationalstaten og udenrigspolitikken – og dermed den offentlige sfære. I den proces blev historien om køn, familie og reproduktion irrelevant, idet det var en historie om privatsfæren.

Rosenbecks sammenkædning af medicinens erobring af kvindekroppen samtidig med historiefagets udgrænsning af kroppen er et eksempel på, hvor meget magt der ligger i at definere et fag og dets grænser.

KØNNET TILHØRER HISTORIEN

Rosenbecks bog er vigtig af mange grunde. En af dem er, at hun gennem mange eksempler viser, hvordan kønnet er blevet objektiviseret og ontologiseret. Fx viser hun, hvordan centrale forskere fra såvel medicin, humaniora og samfundsvidenskab har gjort kvindelighed til en ahistorisk biologisk og statisk kategori, og hvordan det har ekskluderet kvinder. Ved 50-årsjubilæet for kvinders adgang til universiteterne i 1925 var der fx enighed om, at kvinderne kunne tilegne sig viden, men at de aldrig ville blive forskere. Det lå i kvindens natur, at hun kunne reproducere, men det var manden, der kunne skabe.

Ved at bruge Kirsten Hastrups begreb “ontologisk dumpning” i en kønskontekst viser

Rosenbeck, hvordan epistemologiske forhold, det vil sige forhold, vi observerer og forstår gennem specifikke teorier om verden – fx en dualistisk kønsopfattelse, der får os til at se stille piger og larmende drenge – transformeres til objektive ontologiske forhold, så vi tror, at dét vi observerer og forstår, udgør en uforanderlig sandhed. En sandhed, som i virkeligheden er afhængig af vores observation af en historisk betinget teori.

VIDENSKABEN HAR KØN

Rosenbecks bogtitel slår temaet an med et retorisk spørgsmål: Har videnskaben køn? Bogens store rungende svar er: “JA!”, og når man læser bogen og får et indblik i det store forskningsfelt, som den skriver sig ind i, kan det overraske, at det skulle være nødvendigt at stille spørgsmålet 140 år efter, at kvinder fik adgang til universiteterne. Men som bogen viser, har der været, og er der stadig en lang vej, fra kvinders adgang til universiteterne og til at kønsvidenskabens videnskabskritik slår igennem og dermed, at den viden, der er skabt om barriererne for ligestilling, danner grundlag for forskningspolitiske tiltag.

Som Rosenbeck citerer en tidligere svensk uddannelsesminister for at sige, så har akademien den grundholdning, at alt sker på den rigtige måde. Med en forestilling om, at status quo pr definition er neutralt, er det svært at ændre på akademias magtstrukturer. Rosenbeck efterlyser derfor, at ligestillingsarbejdet bliver kundskabsbaseret, og at der forskes mere i ligestilling – ikke mindst i de fordele, som mænd har i forskningssystemet.

Rosenbeck nøjes ikke med at konstatere, at forskning aldrig er objektiv, upolitisk eller værdifri. Hun undersøger også, hvordan videnskabens neutralitet er blevet – og fortsat rystes af kønsforskningens bidrag til videnskabsteori samt ekspliciterer de værdier, hendes egne forskningsspørgsmål baseres på, og sætter dem i en politisk sammenhæng.

OPGØR MED HISTORIEN SOM FREMSKRIDT

Bogen spænder over en lang historisk periode, fra middelalderen til i dag. Rosenbeck understreger med empiriske eksempler på kvinder tidligt i historien, der har haft stor videnskabsmæssig autoritet, at historien ikke er en fremgangshistorie, og at ‘det moderne’ ikke

repræsenterer kvindelig frigørelse. Det bliver dermed klart, at såvel eksklusionen af kvinder fra videnskaben som eksklusionen af traditionelt kvindeligt vidensområder fra universitetet, har været en aktiv proces.

Dermed gør bogen op med en progressiv historieforståelse, der også har dannet grundlaget for ideen om, at ligestilling kommer af sig selv, hvis vi har tålmodighed.

ET PROFESSORVÆRK TIL DIN BOGHYLDE

Har videnskaben køn? er et ægte professorværk. Den er skrevet med et forrygende overblik over 40 års kønsforskning. Bogen er oplagt til undervisning i videnskabs- og uddannelseshistorie og som indgang til kønsforskningens videnskabskritiske teorier, men det er synd, hvis kun studerende får glæde af den.

Det er en velskrevet bog, som formidler mange af sine analytiske pointer gennem levende empiriske eksempler, der også kan gøre en ikke-akademisk læser nysgerrig på videnskabens kvindelige pionerer. Som bogen selv dokumenterer, lever ideen om den værdifri forskning og den neutrale universitetsstruktur højt, og derfor burde særligt bogens sidste kapitler være obligatorisk læsning for alle, der arbejder med forskningspolitik, eller som har rekrutteringsansvar på universiteterne.

I kvinde- og kønshistorie taler man, med henvisning til Joan Scotts nu legendariske gennemgang af kvindehistorien (i det nu legendariske værk *Gender and the Politics of History* fra 1988), ofte om, at den første generation af kvindehistorikere synliggjorde kvinder i historien via den seperatistiske her-story, mens en senere poststrukturalistisk strømning af kønshistorikere dekonstruerede kønnet ved at synliggøre dets konstruktion. Joan W. Scott

argumenterede for at flytte fokus fra kvinder til køn og således at ændre formål fra synliggørelse af kvinder til i stedet at dekonstruere kategorier.

Rosenbecks værk indskriver sig i den klassiske her-story, idet hun synliggør kvinder, der har gået mod strømmen og ind i videnskaben trods forventningerne til deres køn, men hun indskriver sig samtidig i en kategori-kritisk kønshistorie i og med, at hun undersøger, hvordan viden om kønnet og kvindeligheden er blevet skabt.

Værket er ikke grundforskning, dets styrke er derimod, at det samler analyser og empiriske eksempler fra Rosenbecks egen og fra mange andres forskning i uddannelseshistorie, kønshistorie og kønsvidenskab. Rosenbeck formår at samle en bred vifte af viden til en ny historie om, hvordan kvinder og kvindelighed er blevet gjort til den moderne videnskabs modsætning, og hvordan kvindebevægelsen og siden kønsforskningen har omformet videnskaben siden 1970'erne. Og Nielsine Nielsen er blot én ud af bogens mange konkrete eksempler, der gør Rosenbecks historie om kvindelighed og videnskab levende.

KVINDELIGHED SOM BARRIERE

Nielsine Nielsen måtte have en lægeattest på, at hun var jomfru for at få lov til at gå til forelæsninger sammen med sine mandlige medstuderende. I dag er det snarere forestillingen om det kønsblinde universitet, der begrænser kvinder i forskning.

Bente Rosenbeck har skrevet bogen med udgangspunkt i sin undervisning, og bogens målgruppe er tydeligvis studerende, men den kan læses selektivt af alle, der interesserer sig for videnskabshistorie, magt og køn. Store dele af bogens analyser kan forstås, uden at læseren behøver at forstå de overordnede teorier den bygger på. Bogens læsere bliver rigere på viden

om kønnets og videnskabens konstruktion, og samtidig giver bogen gennem sine righoldige empiriske eksempler på kvinder i forskning viden om, hvordan magt udspiller sig på mikroniveau, såvel i Nielsine Nielsens liv som i mange andres.

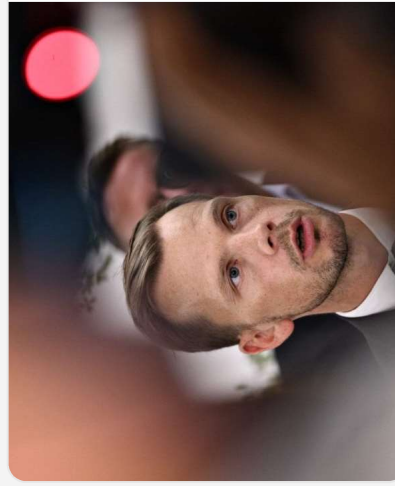
RELATEREDE ARTIKLER

MANDEDAG

"DET ER JO IKKE SÅDAN NOGET, MAN NORMALT FORTÆLLER"

Ny udstilling bryder tabu om mænd i krise

NY LIGESTILLINGSMINISTER

MEGET MINDRE 'BLANDET LANDHANDEL'

Peter Hummelgaard blev i dag Danmarks 12. ligestillingsminister. Han er samtidig fortsat beskæftigelsesminister.

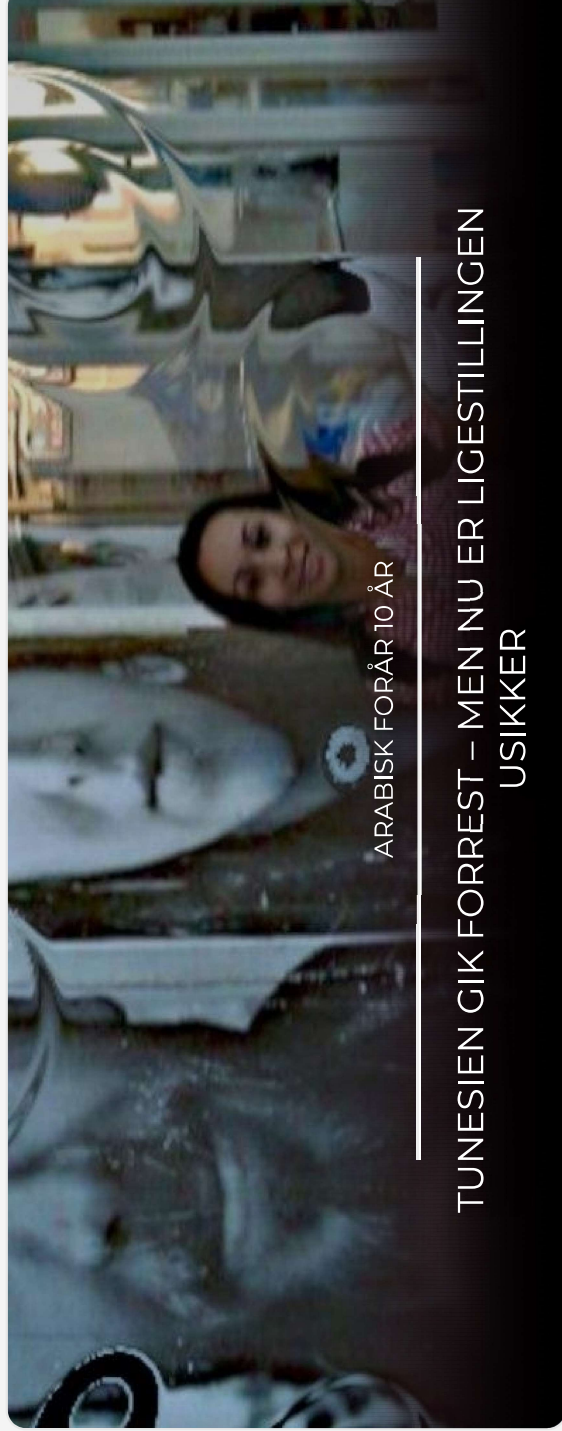

MÆNDS #METOO

SEKSUEL CHIKANE RAMMER OGSÅ MÆND

Seksuel chikane på arbejdspladser går også ud over mænd. Ofte er krænkerne andre mænd.

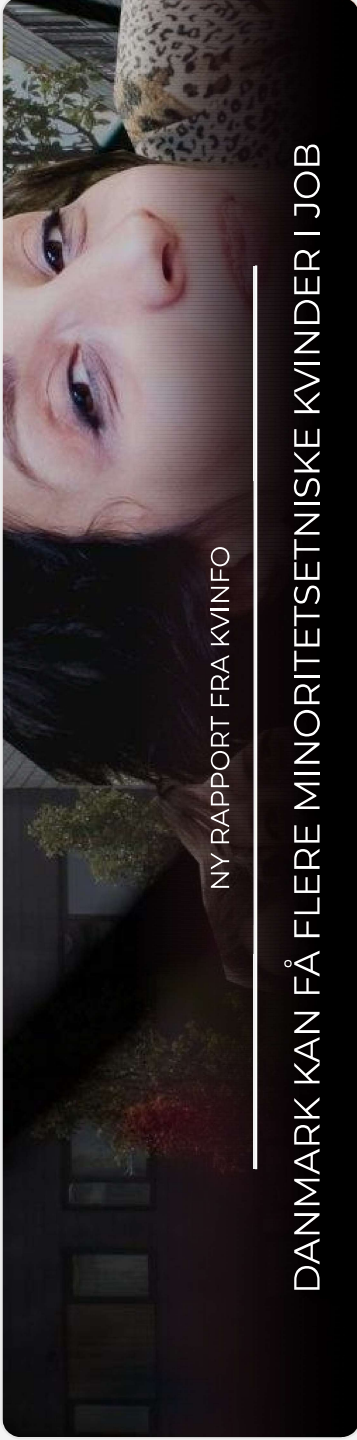
Tweets by KVINFO

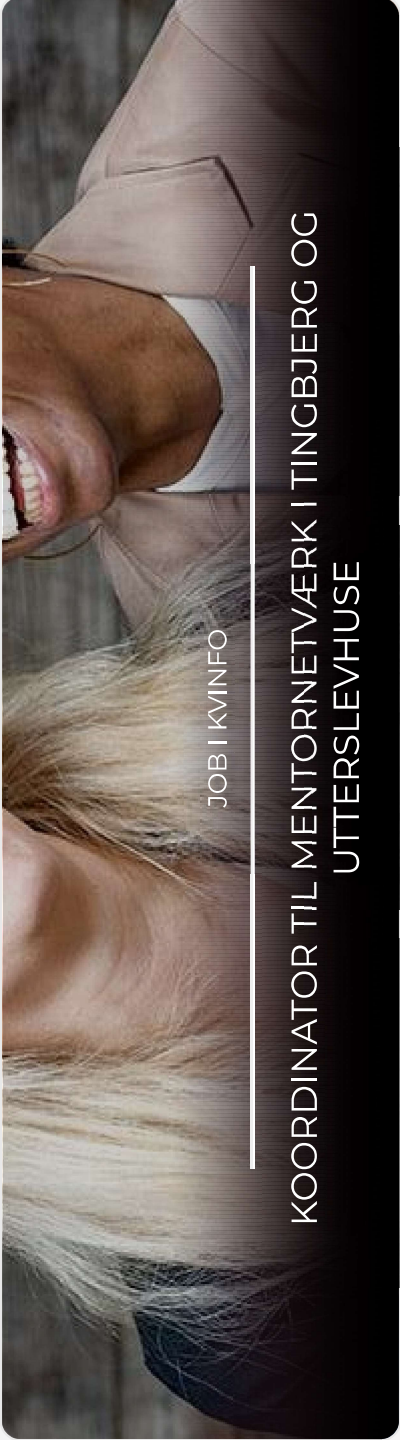
KØN OG KLIMA

VIL DU GØRE DIN UNGDOMSORGANISATION SKARPERE PÅ
KØN, LIGESTILLING OG KLIMA?

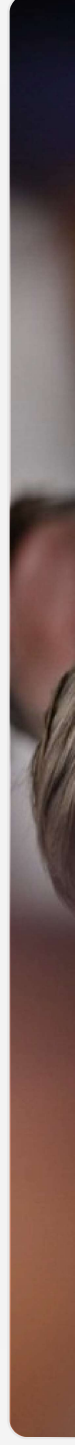
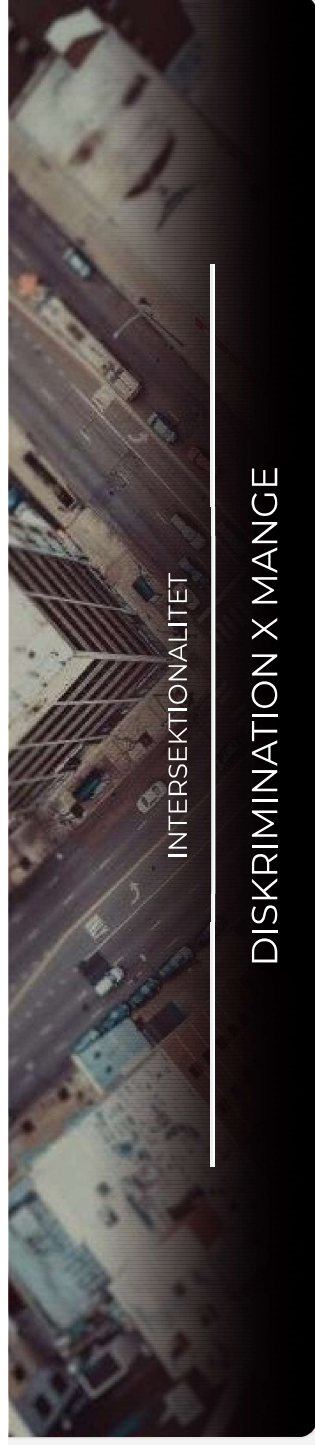
NY RAPPORT FRA KVINFO

DANMARK KAN FÅ FLERE MINORITETSETNISKE KVINDER I JOB

JOB I KVINFO

KOORDINATOR TIL MENTORNETVÆRK I TINGBJERG OG
UTTERSLEVHUSE

A close-up, slightly blurred portrait of a man with short brown hair, looking towards the camera. The background is dark and out of focus.

NY LIGESTILLINGSMINISTER

MEGET MINDRE 'BLANDET LANDHANDEL'

A person wearing a red and black plaid shirt is shown from the chest down, sitting at a desk. Their hands are on a laptop keyboard. The background is dark.

MÆNDS #METOO

SEKSUEL CHIKANE RAMMER OGSÅ MÆND

OM KVINFO

MEDARBEJDERE

PRESSE

NYHEDSBREV

KVINFO KØN-VIDEN INFORMATION FORSKNING

KVINFO
CHRISTIANS BRYGGE 3
1219 KØBENHAVN K

CVR.NR.: 12919247
EAN NR.: 5798009814371
TLF: 33 13 50 88

E-MAIL: KVINFO@KVINFO.DK

KVINFO er Danmarks videnscenter for køn, ligestilling og mangfoldighed og samlingsstedet for forskning, viden og information om den moderne ligestillingsdiskussion nationalt og internationalt.

kvinfo.dk - © Copyright 2018 All rights reserved.- Web by Rabotnik.coop

[privatlivspolitik](#)
[cookies](#)
